

Kadının Eşitlik Mücadelesinde Ceza Kanunlarında Cinsel Suçlar Dönüşürken Aslında Ne Değişti?¹

Fahri Gökçen Taner*
Ankara Üniversitesi

Öz

Kadınların eşitlik mücadelesi ceza kanunlarında cinsel suçlara ilişkin pek çok hususu değiştirmiştir. Bu yazıda söz konusu değişimin öyküsü, seçilen konu başlıkları üzerinden anlatılmaktadır. Bu konulardan bazıları cinsel suçlarla korunan ve zamanla değişen hukuki menfaat, bu değişimin teknik olarak kanun metinlerine etkisi, cinsel taciz ve stalking suçlarına ilişkin güncel gelişmeler, evlilik içi tecavüz, direnme yükümlülüğü ve tamir edici evliliği.

Anahtar Kelimeler: cinsel suç, cinsel saldırı, evlilik içi tecavüz, tamir edici evlilik, rıza, direnme yükümlülüğü, stalking, cinsel taciz.

* Dr. Fahri Gökçen Taner, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Elemanı, Ankara-Türkiye. E-posta: taner@law.ankara.edu.tr.

What Did Principally Change When Sexual Crimes in Criminal Codes are Evolving in the Course of Equality Struggle of the Women ?

Fahri Gökçen Taner
Ankara University

Abstract

Women's equality struggle changed a lot of things in criminal codes about sexual crimes. In this work, the story of the said change is told at selected headlines. Some of these subjects are the legal value which is protected and which is changed by the time, effect of this change on legal texts, latest advances in sexual harassment and stalking crimes, martial rape, obligation of resistance and reparatory marriage.

Keywords: *Sexual crime, sexual assault, martial rape, reparatory marriage, consense, obligation of resistance, stalking, sexual harassment*

Giriş

Cinsellik, toplum gibi durmaksızın değişen bir olgudur. Tarih, kadının erkeğin arzusuna tabi olduğu, dolayısıyla onu reddetmesinin mümkün olmadığı Antik Yunan'dan², cinselliğin temelinin karşılıklı rızaya dayandığı günümüze doğru yavaş bir akışla ilerlemiştir. Geçen yüzyıllar içinde cinsellik, biyolojik bir olgudan daha çok sosyal bir olgu haline gelmekle kalmamış, aynı zamanda uzun bir yasaklar ve kurallar bütününden özgürleşmenin de konusu olmuştur (Sacca', 2003: 118). Bu makalede, kadın ceza kanunlarının gözünde cinsel suçlarda korumanın nesnesi konumundan, hak sahibi özne konumuna geçerken, uğranılan bazı duraklar hakkında bilgi verilerek, kısmen de olsa bu yolculuğun izi sürülmeye çalışılacaktır.

Korunan hukuki menfaatin genel adaptan cinsel özgürlüğe evrilmesi Cinsel konulardaki özgürleşme akımı sonucu, cinsel faaliyetlerde bulunmanın artık genel edep töreleriyle ilgili değil ve fakat insanın cinsel özgürlüğü, özel hayatı, bireysel özgürlüğü kişinin cinsel bütünlüğü ile ilgili bir konu sayılması, evlilik dışı cinsel ilişkilerin artık özellikle Avrupa toplumlarında normal bir beşeri davranış olarak algılanmasına neden olmuş, evlenme öncesi ve evlilik dışı cinsel ilişkilere bakış açısı, doğum kontrol yöntemlerinin gelişmesi ve sosyal tabuların etkilerinin azalmasıyla radikal bir biçimde değişmiştir. Kadının özgürleşmeye çalışması ve yaşam biçiminin değişmesinin sonucunda, cinselliğe ilişkin gelenek ve göreneklerde ortaya çıkan köklü değişiklikler, cinselliğin ve buna bağlı olan değerlerin kişi özgürlüğünün ayrılmaz bir parçası olduğunun ve cinsel özgürlüğe karşı suçların, mağdurun tüm kişiliği üzerinde nasıl yıkıcı bir etki yaptığının görülmesine katkıda bulunmuştur. Buna ek olarak *ahlâk*, *edep* kavramlarının muğlaklığı uygulamada hâkim, savcı ve bilirkişinin söz konusu kavramlara ilişkin algılarına bağlı olarak bu suçların içeriğinin göreceli olmasına ve bu suçların zamanla bir baskı aracına dönüşmesine yol açmakta ve erkek egemen kültürün pekişmesine katkı sağlamaktaydı. Kanun koyucular üzerindeki baskılar esas olarak 80'lerden itibaren etkisini Avrupa Devletleri'nin ceza kanunlarında da göstermeye başlamış ve reform hareketleri ile kriminalizasyon ve dekriminalizasyon hareketlerini hızlandırmıştır. Böylelikle kadının toplumdaki yeri konusunda yaşanan sosyal ve kültürel devrim ışığında modern toplumun kadın cinselliğine bakış açısını değiştirmesi, etkisini ceza kanunları üzerinde göstermiştir (Fiandaca-Musco, 2006: 192; Fiandaca, 1993: 959; Dönmezer, 2003: 5-8 ve 21; Ünver, 2001: 295; Yarsuvat, 1964: 650; Giddens, 2010: 159, 160).

Günümüzde cinsel suçlar alanında *günah*, *ayıp*, *genel ahlâk* veya *cinsiyet ahlâkı* gibi kavramlara sığınarak, *ahlâk*'ın kanunla belirlenip yaratılabileceğini ve hatta korunabileceğini sanmanın, bir yanılgı olduğu kabul edilmektedir. Bu yanılgıya dayanılarak devlete, genelde toplum ve özelde birey için geçerli ahlâk kuralları saptamak ve kişileri ceza yaptırımı uygulamak suretiyle, bu yapay davranış modeli normlarına uygun davranmaya zorlamak görevinin yüklenmesi, ne günümüzün demokratik, özgürlükçü, sosyal hukuk devleti

anlayışıyla ne de cinsel özgürlük ve ceza hukukunun çağdaş anlayışıyla uyumludur (Ünver, 2001: 306).

Tarihsel gelişimine bakıldığında cinsel suçlar, önceleri toplumsal dayanışma bağını çözebilecek nitelikte olduğu için tabu sayılarak dokunulması yasaklanan değerler adına cezalandırılan ağır suçlar olarak nitelendirilmiş, daha sonra ise ceza hukukunun gelişimine paralel olarak bu hukuk dalının içinde kalan ahlâk kuralları adına cezalandırılmaya başlanmıştır. Giderek ceza hukuku ahlâk ayırımının yapılmasıyla, cinsel suçun bu kez toplumsal düzen açısından taşıdığı öneme uygun olarak "bireyin cinsel özgürlüğü adına" yine özel bir biçimde cezalandırılması aşamasına gelinmiştir. Böylelikle, cinsel suçlarla bireyin cinsel özgürlüğünün korunması, bu suçlar bakımından uygarlığın ulaştığı en son aşama olmuştur (Can, 2002: 463 ve 464).

Cinselliğin bir genel ahlâk değil, özgürlük sorunu olduğu anlayışının ortaya çıkması, ceza hukukunun da cinsel özgürlüğe karşı suçlara bakış açısında önemli değişikliklere yol açmış, giderek bu suçlarla korunan hukuki menfaatin cinsel özgürlük olduğu düşüncesi ağırlık kazanmaya başlamıştır (Tezcan-Erdem-Önok, 2014: 322; Koca-Üzülmüş, 2015: 277)³. Böylelikle aileye karşı suçlar ile genel adaba ve ahlâka karşı suçlar birbirlerinden ayrılmış, bunun dışında genel adap gibi içeriğinin saptanması oldukça güç ve yasama tekniği açısından modası geçmiş olan bir ölçütten vazgeçilerek, cinsel özgürlük kavramı öne çıkmıştır (Yarsuvat, 1977: 679). Böylelikle daha önce muğlak bir kavram olan *genel adap* içinde belli belirsiz var olan cinsel özgürlük kavramı, tek başına korunması gereken bir menfaat olarak belirmiştir (Sancar, 2013: 99). Günümüzde, hukuk sistemleri cinsel suçlara ilişkin düzenlemelerini özgürlük temeli üzerine inşa etmektedir (De Cupis, 1960 : 431). Böylelikle yola çıkılan noktaya bakıldığında, korunan hukuki menfaatin kelimenin tam anlamıyla bir evrim geçirdiğini söylemek yanıltıcı olmayacaktır. Türk Ceza Kanunu'nda cinsel suçların düzenlendiği ikinci kitabın altıncı bölümünün bölüm başlığı 'cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar'dır, fakat korunan menfaatin cinsel özgürlük olduğu konusunda öğretide gerçek bir oydaşma vardır. Biz yine de bölüm başlığının da korunan menfaat esas alınarak "cinsel özgürlüğe karşı suçlar olması gerektiği düşünüyoruz. Ancak bu tartışma korunan hukuki menfaati etkilememektedir"⁴.

Cinsellikle İlgili Suçlarla Cinsel Suçların Birbirinden Ayrılması

Bir grup olarak cinsel özgürlüğe karşı suçların, diğer grup olarak ise ceza hukukunun çatısı altında yer alan cinsellikle ilgili rahatsız edici her türlü eylemin aslında farklı hukuki menfaatleri ihlal etmelerine karşın bir bütün olarak değerlendirilmeleri, bunların eskiden (19 Yüzyıl'da ve 20. Yüzyıl'ın ilk yarısında) ahlâka aykırı suçlar ya da aile düzenine karşı suçlar olarak görülerek düzenlenmesine yol açmıştır (Aydın, 2004a: 155; Yalçın Sancar, 2013: 92)⁵. Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren artış gösteren ahlâk ve ahlâka aykırılıkların hukuk tarafından cezalandırılmasının gerekip gerekmediğine yönelik tartışmalar, gerek Kara Avrupası'nda gerek İngiltere'de çıkarılan kanunlarla,

yalnızca ahlâka aykırılığı cezalandıran düzenlemelerin büyük bir kısmının mevzuattan ayıklanmasını sağlamıştır (Ünver, 2003: 1026). Nitekim 1964 yılında La Haye'de toplanan 9. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresi'nde ele alınan dört konudan biri "Aileye karşı suçlar ve cinsel ahlâka karşı suçlar" olmuş ve Konferansın sonuç metninde, bu başlık altında yer alan bazı suçlarda önemli değişiklikler yapılmasına ilişkin öneriler yer almıştır⁶.

Bu dönemde, her ülkenin ceza kanununda genel adap ve ahlâka karşı suçlar başlığı altında düzenlenen suç tipleriyle korunmak istenen hukuki menfaat ve suç sayılan davranışların listesi farklılık arz etmekteydi (Ünver, 2003: 1026). Bunun nedeni, kanun koyucuların hangi fiillerin hangi sebeplerle ceza himayesi altına alınmasında zorunluluk olduğu konusunda vardıkları kanaatin farklı olmasıdır (Önder, 1994: 438). Zira hangi davranışların suç sayılması gerektiği, o günün değer ölçüleri uyarınca ve dolayısıyla kanun koyucunun dünya görüşü doğrultusunda saptanmaktadır. Konu cinsel ahlâk olduğunda, bu kavramın içeriğinin; gelenekler, yöresel örf ve adet, din kuralları, üretim araçları ilişkisi, toplumun sosyal örgütlenme biçimi, hızlı endüstrileşme süreci vb. pek çok farklı değişken tarafından belirlenmesi bazı ülkelerde suç olan eylemlerin, bazı ülkelerde meşru sayılması sonucunu doğuruyordu. Ayrıca farklı devletlerin hukuk düzenlerinde cinsel suçların ele alınış biçimlerinin ve aynı suç için öngörülen cezanın ağırlığının oldukça farklı olması, bu değer ölçülerinin göreliliğini ve kimi zaman da keyfiliğini ortaya koymaktadır (Can, 2002: 300, 302, 502, 512).

Cinsellikle ilgili suçlar arasında sayılabilecek olan hayasızca hareketler, müstehcenlik ve fuhuş 5237 sayılı TCK'da genel ahlaka karşı suçlar başlığı altında kanunun 225-227. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Geçmişte çeşitli ülkelerde cezalandırılmasına karşın, bugün genellikle ceza kanunlarında yer almayan cinsel davranışlara homoseksüellik, zoofili (bestialite, hayvan sevicilik)⁷, nekrofil (ölü sevicilik) sodomi (üremeye sonuçlanmayacak cinsel ilişkiler) vb. örnek verilebilir⁸. Böylelikle daha önceden cezalandırılan cinsel eylemlerin sayısı azalmıştır (Ünver, 2003: 1028). Bu noktada 1889 ve 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunları ile 765 sayılı TCK'da, o dönemde pek çok Avrupa ülkesinde suç olmasına rağmen, homoseksüelliğin suç olarak düzenlenmediğini ifade etmek yerinde olacaktır (Grosso, 2002: 25)⁹. Yapılanın o dönem için oldukça önemli ve liberal bir ileri adım olduğunun altını çizmek gerekir (Yarsuvat, 1977: 651; Grosso, 2002: 27).

Dolayısıyla günümüz ceza kanunları yetişkinlere karşı yalnızca rızalan hilafına gerçekleşen cinsel davranışları; cinsel özgürlüğü üzerinde tasarruf etmesi mümkün olmayan çocuklara (bu konudaki yaş sınırı farklılık göstermektedir) karşı ise her türlü cinsel davranış suç saymaktadır. Bazı ülkelerde temas olmaksızın gerçekleşen cinsel davranışlar, cinsel taciz suçu olarak düzenlenirken; bazı ülkeler cinsel tacizi suç saymak yerine stalking suçuna ilişkin düzenlemelere yönelmişlerdir. Bu konuya aşağıda değinilecektir.

Cinsel Saldırı Suçunun Ve Birleştirici Modelin Ortaya Çıkışı

Kıta Avrupası'nda cinsel suçlar bakımından geçmişten bu yana süregelen geleneksel eğilim¹⁰, bu suçların tecavüz ve diğer cinsel davranışlar şeklinde iki veya daha çok bağımsız suç tipi olarak ele alınmasıdır. Örneğin İtalya'da cinsel özgürlüğe karşı suçlara ilişkin olarak yapılan 1996 Reformuna kadar, "şehve hareketler" (atti di libidine)¹¹ suçu ile "cinsel şiddet" (violenza carnale - cebri cinsel davranışlar) suçu olmak üzere iki ayrı suç vardı. Fransa'da ise tecavüz (le viol) ve "(tecavüz dışındaki) diğer cinsel saldırılar" (les autres agressions sexuelles) ayrımı halen varlığını korumaktadır (Rassat, 2006: 448; Daury Fauveau, 2010: 239). Bu yaklaşımın 765 sayılı TCK'daki yansıması ise ırza geçme, ırza ve namusa tasaddi ve (elle) sarkıntılık olmuştur.

Bugünkü adlandırma ile cinsel tacize karşılık gelen davranışlar ise genellikle aynı bir suç tipi olarak düzenlenmektedir. Cinsel saldırı suçunun farklı bir isimle ortaya çıkışının altında yatan en önemli neden, bu suç tipinin failin ve mağdurun cinsiyetlerini esas almaması ve "zorla cinsel ilişki" unsuru üzerine kurulmamış olmasıdır. Cinsel saldırı suçunun esas aldığı husus, "vücut teması"dır. Kanımızca "vücut bütünlüğünün ihlali (vücut teması)" modern ve yerinde bir ölçüttür. Bu ölçüt ve benimsediğimiz bir diğer ölçüt olan, "cinsel özgürlüğü ihlal etmeye elverişli davranış" ölçütü,¹² ortada bir cinsel suç olup olmadığına ilişkin sorunu çözmeye yeterlidir. Zira bu suçlar bakımından önemli olan davranışın "cinsel özgürlüğü ihlal etmeye elverişli olup olmadığıdır. Suçun ağırlaştırılmış şekli ise, "zorla cinsel ilişki" değil, organ cisim sokma hipotezi üzerine kuruludur. Böylelikle hem mağdurun ve failin cinsiyetinin suç bakımından önemi kalmamakta, hem de cinsel özgürlüğü çok ağır biçimde ihlal eden davranışlar olan "oral seks" ve mağdurun vajinasına ya da anüsüne parmak sokulması gibi davranışlar,¹³ suçun nitelikli şekli olarak cezalandırılabilmektedir¹⁴.

Nitekim öğretilde "Patriarkal" toplumsal yapının ortadan kalkması, bekâretin önemini yitirmesi, kocanın karısı üzerinde cinsel tasarrufta bulunma özgürlüğünün olmadığı kabul edilmesi, AIDS gibi hastalıkların yaygınlaşması gibi nedenlerin klasik penetrasyonun ve mağdurun cinsiyetinin önemini yitirmesine yol açtığı, böylelikle cinsel suçların görünümüne ve işleniş tarzlarına göre ayrımlar yapma gereğini ortadan kaldırdığı ifade edilmiştir (Aydın, 2004a : 152 ve 157). Birleştirici modelden bahsetmeden, cinsel saldırı suçunu tam olarak anlamak mümkün değildir. Birleştirici modelden kast edilen, "vücut teması" içeren tüm cinsel davranışların tek bir suç haline getirilmesidir. Bu modele öncülük eden iki Avrupa ülkesi Almanya ve İtalya olmuştur ancak her iki ülkede de yapılan birbirinden büyük ölçüde farklıdır. İtalyan Ceza Kanunu'nda vücuda organ veya cisim sokulup sokulmadığına ilişkin kanuna bir ölçüt konulmaksızın, cinsel davranışlar tek suç altında düzenlenirken (bu düzenlemenin cinsel tacizi kapsamadığı ve cinsel tacizin suç olmaktan çıkartıldığı görüşü İtalyan öğretisinde kabul görmektedir) (609-bis maddesi) fiilin daha az ve daha çok ağırlık teşkil ettiği haller ise hafifletici ve ağırlaştırıcı nedenler olarak kanunda yer almıştır. Buna karşın Alman

modelinde ise söz konusu penetrasyon hipotezi diğer cinsel davranışların ağırlaştırılmış şekli olarak düzenlenmiştir (Maruotti, 2007: 682, 683)¹⁵. Türk Ceza Kanunu'nda da yapısal olarak Alman modelinin tercih edildiği görülmektedir. Öte yandan biz her iki ülke örneğinden farklı olarak İspanyol Ceza Kanunu'nda olduğu gibi "vücut teması boyutunda kalan davranışların" ayrı suç, organ cisim sokma boyutuna varan davranışların" ise başka bir suç olarak düzenlenmesinin teknik olarak daha doğru olduğunu düşünüyoruz (Centel, 2012: 276)¹⁶.

Geçmişten Bu Yana Hakim Olan Sübjektif Görüşün Karşısında Objektif Görüşün Doğması

Bir davranışın "cinsel" olup olmadığı belirlenirken benimsenen yaklaşım, suçun kapsamının genişlemesi veya daralmasında kilit rol oynamaktadır. Öğretide bu konuda iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki cinsel özgürlüğe karşı suçlar eskiden beri geleneksel olarak sübjektif anlamıyla ele alan (Mantovani, 2011: 367) ve failin şehvi bir davranış gerçekleştirme iradesi olup olmadığını araştıran sübjektif görüştür. Bu görüşün taraftarları, failin psişik tutumunu (şehvi hisleri olup olmadığını), her psişik davranış gibi, dışa vurulan davranışları vasıtasıyla ortaya koymaya çalışmışlardır. Dolayısıyla burada esas olarak önemli olan, failin iradesidir.

Ancak sübjektif görüşün cinsel özgürlüğü korumada yetersiz kalması ve daha çok cinsel suçlarla korunan menfaatin "genel ahlâk ve adap" olduğu döneme ait bir anlayış olması, cinsel özgürlüğü korumaya daha elverişli bir yaklaşım olan objektif görüşün doğmasına yol açmıştır. Zira "şehvi" olma (cinsel arzu) ahlâk temelli bir sistemin ölçütü olmaya elverişli bir kavramdır. Oysa laik ve Anayasa tarafından koruma altına alınmış hukuki değerleri savunan bir hukuk düzeninin sübjektif ve ahlâkçı ölçütler üzerine kurulması mümkün değildir (Russo, 2006 : 134). Ayrıca "ceza kanunun açıklığı" ilkesi açısından da objektif teori üstündür. Davranışın cinsel olup olmadığının belirlenmesinde failin içsel eğilimleri dikkate alınamayacağı gibi, mağdurun göreceli ve sübjektif algısı da esas alınamaz¹⁷. Zira mağdurun cinselliğe bakışının (cinsellik veya cinsel ahlâk anlayışının) esnek veya katı olması da aynı şekilde aşırı sonuçlara yol açacaktır. Tüm bunlara bir de hâkim ve savcının sübjektifliği eklendiğinde, cinsel davranışın tanımının ne olacağının son derece belirsiz olması, objektif görüşün üstünlüğünü göstermektedir (Mantovani, 2011: 369; Palumbieri, 2006: 38, 41)¹⁸.

Failin şehvi hislerinin gerçekleşip gerçekleşmediği gibi ispatı neredeyse imkânsız bir noktadan yola çıkıldığında bir takım güçlüklerle karşılaşılması kaçınılmazdır. Örneğin öpme, kucaklama, okşama, dokunma gibi birden fazla anlamı olan fiillerin cinsel amaçla mı, yoksa küçümseme, nezaket veya arkadaşlık göstergesi olarak mı yapıldığının belirlenmesi ciddi bir güçlük arz etmektedir. Buna ek olarak davranışın mağdurun cinsel bölgelerine yönelmesine karşın, intikam amacıyla veya bir batıl inanca dayanarak yapılması halinde, failin şehvi hislerini gerçekleştirme amacı olmadığına göre, mağdurun cinsel özgürlüğü açıkça ihlal edilmesine rağmen, cinsel saldırı

suçunun oluşmadığı sonucuna varmak gerecektir. Ayrıca failin, mağdurun vücuduna organ veya cismi; onu aşağılamak, işkence yapmak, intikam almak, yalnızca üremek, mağduru evlenmeye zorlamak, bakire bir kadına bu anlamda zarar vermek veya mağdura (erkeğin) egemenliğini kabul ettirmek amacıyla sokması halinde yine cinsel saldırı suçunun oluşmadığı sonucuna varmak zorunlu olacaktır. Zira bu hipotezlerin hiç birinde failin cinsel duygularını tatmin etme amacı yoktur (Mantovani, 2011: 367)¹⁹.

Bu bağlamda failin fiilini ve zarar gören menfaatleri esas alan bir ceza hukuku anlayışı, ancak kişilerin vücutları üzerinde cinsel anlamda istedikleri gibi tasarruf etme özgürlüğü gibi hukuk tarafından korunan menfaatlerine zarar veren fiilleri yasaklar ve cezalandırır. Failin şehvi hislerinin tatmini gibi gerçekleşmesi tamamen tesadüfe bağlı olan bir hususun cezalandırılması veya suçun tamamlanmasının buna bağlanması doğru bir çözüm değildir. Bu nedenle cinsel saldırı suçunun, kanun tarafından yasaklanmış olan cinsel davranışın (mağdurun rızası hilafına ve cinsel özgürlüğünü ihlal etmeye elverişli vücut teması) gerçekleşmesiyle tamamlandığını kabul etmek ve failin cinsel arzularına veya çevrenin ona yüklediği sosyo-kültürel anlamı göz ardı etmek daha uygundur (Picotti, 2001: 31). Günümüzde cinsellik esas olarak tıp, psiko-sosyal bilimler gibi disiplinlerin çalışmalarının konusudur. Bu durum, eski dönemin ahlaki ve sübjektif değerlendirmelerinden sıyrılarak, bu bilimlerin sağladığı veriler ışığında olabildiğince bilimsel ve objektif bir bakış açısının benimsenmesinin daha yerinde olduğunu ortaya koymaktadır (Cadoppi, 2002: 49; Mantovani, 2011: 367 ve 368; Palumbieri, 2006: 37). Cinsel davranış kavramının objektif ve sınırlayıcı bir tanımını elde edebilmek için, sübjektif ve etik önerilerden kurtularak, bunların yerine tıp ve psiko-sosyal bilimlerin daha nötr bakış açılarını koymak, tüm bunları yaparken bir yandan da cinsellik kavramının zamanın sosyokültürel şartlanmalarının bir sonucu olduğunu gözden kaçırmamak gerekmektedir (Fiandaca, 2000: 1157).

Türk öğretisinde ise objektif görüş, davranışın objektif niteliğini aşın derecede ön plana çıkardığı ve manevi unsurun belirlenmesinde failden hareket edilmesine imkân vermediği için eleştirilmiş, ayrıca özel kastın kabul edilmemesi halinde; iyi niyetle, dostça veya cinsel saik içermeyen temaslara da cinsel saldırı suçuna vücut vereceği ve suçun kapsamının gereğinden fazla genişleyeceği ileri sürülmüştür (Şen, 2006: 381, 382). Fakat unutulmamalıdır ki objektif görüşün esası, cinsel davranışın üçüncü bir kişi tarafından keyfi olarak tespit edilmesine dayanmamaktadır. Aksine objektif görüşün yapmaya çalıştığı, cinsel davranışın tespitinde kullanılabilecek genel geçer ölçütler bulmaya çalışmaktır. Failin saikinin önemsiz olması, davranışın cinsel anlamının ön plana çıkmasını sağlar ve mağdurun cinsel özgürlüğü daha etkin biçimde korunur. Cinsel davranışın belirlenmesinde failden hareket edilmesi kadar mağdurdan hareket edilmesi de orantısız sonuçlara yol açabilir. Bu nedenle toplumda hangi nesnel ölçütleri esas alan objektif görüşü benimsemek kanımızca daha yerindedir²⁰. Bu kabul, suçun genel kastla işlendiğinin savunulmasına da engel değildir.

Cinsel Taciz Suçunun Bazı Ülkelerde Yerini Stalkinge Bırakması

Anglo Amerikan ülkelerindeki gelişmeleri takip eden bazı Avrupa ülkelerinin, hukuk sistemlerinden cinsel taciz suçunu çıkartarak, cinsel taciz teşkil eden fiilleri çeşitli isimler altında özünde Anglo Amerikan ülkelerinde “stalking” olarak adlandırılan suç tipiyle karşılamaya çalıştıkları görülmektedir. Bu değişikliğin altında eşitlik mücadelesinden çok, cinsel taciz suçunun kanunda tanımlanmasının güçlüğü, bu güçlüğü kanun açıklığı ilkesi yönünden yarattığı sorunlar ve cinsel taciz suçunun ispatının zor olması yatmaktadır. Fakat elbette cinsel saik olmadan da bazı taciz davranışlarının cezalandırılması, bu davranışların çoğunlukla kadın mağdurların başına geldiği düşünüldüğünde, konumuzla dolaylı da olsa ilgilidir. Türkçeye “ısrarlı takip davranışları” olarak aktarılabilecek olan “stalking” bakımından, failin mağduru cinsel yönden taciz etmesi zorunlu olmadığı için, yapılan tacize ilişkin saik her ne olursa olsun ceza verilebilmesi, suçun ispatını kolaylaştırmaktadır. Öte yandan her ülkede yapılan düzenlemelerin kapsam ve içeriklerinin birbirinden farklı olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Stalking fiilleri İtalyan Ceza Kanunu’nun 612-bis²¹ maddesinde “atti persecutori” (takip hareketleri) adı altında düzenlenmiştir. Büyük Britanya’da 1997 yılında kabul edilen Tacizden Korunma Kanunu’nda (Protection from Harassment Act) “stalking”e ilişkin özel bir suç tipi vardır. Almanya’da da stalking suçu da ceza kanununda ayrıca düzenlenmiştir²². Bu ülkelerin hiç birinde cinsel taciz suç teşkil etmemekte fakat bazı özel hukuk düzenlemelerinde (örneğin iş mevzuatı) konuya ilişkin hükümler bulunmaktadır. Buna karşın İspanya, Fransa’da cinsel taciz suç olarak cezalandırılmaya devam etmektedir. Bu ülkelerde stalking benzeri bir suç bulunmamaktadır.

TCK’nın 123. maddesinde yer alan “kişilerin huzur ve sükûnlarını bozma” suçu, stalking olarak değerlendirilebilecek “sırf huzur ve sükununu bozmak maksadıyla telefon etme ve gürültü yapma davranışlarını” kapsamına almaktadır. Aynı düzenlemede yer alan “aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması” ifadesi ise kanımızca bir anlam ifade etmemektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki stalking kapsamında kalabilecek davranışın hukuka aykırı olması zorunlu değildir, hukuka uygun da olabilir (örneğin takip etmek). Öte yandan düzenlemenin bu kısmı ceza kanunun açıklığı ilkesine açıkça aykırıdır. Kanımızca bugüne kadar Anayasa Mahkemesi tarafında iptal edilmemesinin nedeni, hükmün bahsettiğimiz kısımdan dolayı kimseye ceza verilmiyor oluşudur. Verilen ilk cezada veya açılan ilk davada Anayasa Mahkemesi’ne gidilerek, hükmün bu kısmının iptali sağlanmalıdır.

Evlilik İçi Tecavüz

Mülga TCK döneminde hem mağdur hem de fail bakımından özellik gösteren ve tartışmalı olan bir diğer husus evlilik birliği içerisinde kocanın karısının “ırzına geçmesinin” mümkün olup olmadığıydı²³. Bu kanun döneminde, kanunda açıkça kan-koca olma gibi bir ibare yer almamasına ve eşler arasında ırza geçmenin suç

sayılmasına engel bir düzenleme bulunmamasına rağmen Ünver, 2001: 306)²⁴, aile ilişkilerine müdahalenin doğru olmadığı düşüncesiyle (Artuk-Yenidünya, 1999: 61, 63; Nuhoglu, 2004: 616; Centel, 1997: 63)²⁵ evlilik birliği içerisinde kocanın karısıyla zorla cinsel ilişki kurması halinde bu suçun oluşmayacağı, ancak kullanılan araçların “müessir fiil” suçunu oluşturabileceği, ilişkinin zorla anormal yoldan gerçekleşmesi halinde ise “aile fertlerine fena muamele” suçunun oluşacağı ileri sürülmekteydi²⁶. Yargıtay da, bu durumda “aile fertlerine fena muamele” suçunun oluşacağı görüşünü paylaşmaktaydı (Dönmezer, 2003: 17-19)²⁷. 5237 sayılı TCK’ da bu fiil, şikâyetle bağlı suç haline getirilerek, fiilin suç olup olmadığı konusundaki tartışmaya son verilmiştir. Her ne kadar öğretilde hükmün gereksiz olduğu zira zaten bu fiillerin cinsel saldırı suçu sayılmasına bir engel olmadığı ifade edilmekteyse de (Ünver, 2001: 306)²⁸, Yargıtay’ın önceki ısrarlı uygulaması karşısında hükmün önemli bir işlevi olduğu düşüncesindeyiz.

Bu değişimin temelini toplumların evliliğe bakışında aramak gerekir. Evlilik eskiden genellikle kadına ev işlerini görme ve cinsel ilişkiye girme yükümlülüğü getiren bir sözleşme olarak algılanmaktaydı. Bu bağlamda kadın, kocası her talep ettiğinde, doğal yoldan cinsel ilişki yükümlülüğünü yerine getirmek durumundaydı. Talebin reddi ise hem evliliğe ilişkin yükümlüklerin ihlali anlamına gelmekte, hem de cinsel ilişkiye girme teklifinin reddinin kocaya zorla ilişkiye girme hakkını verdiği kabul edilmekteydi²⁹. Bu anlayışta kadının kısa bir süre için sahiplenilmiş veya kiralanmış olmasıyla, evlilik sözleşmesiyle erkeğe bağlanması arasında büyük bir fark yoktur (Godenzi, 1992: 125). Batıda sanayileşmenin gelişimini tamamlamasının ardından ve özellikle son zamanlarda cinsel suçlarda belirgin bir artış olması nedeniyle, evlilik içinde gerçekleşen zorla cinsel ilişkilerin; cinsel saldırı, tecavüz, cinsel şiddet vb. isimlerle suç sayılması gerektiği yönündeki akım güçlenmiştir (Bassi, 1998: 15; Rassat, 2006: 563; Artuk-Yenidünya, 1999: 62-64; Ünver, 2001: 306; Veron, 2006: 67; Pradel-Danti Juan, 2010: 446)³⁰.

Örneğin İtalya’da da yetmişli yılların sonuna kadar eşe karşı cinsel şiddet suçunun işlenemeyeceği kabul edilmekteydi. Zira evlenmenin eşlere birbirleriyle doğal yoldan cinsel ilişkiye girme hakkını (diritto alla copula) verdiği kabul ediliyordu (Lemme, 1974: 556 ve 557; De Cupis, 1960: 433, 434. Ayrıca bkz. Marini, 1975: 957). Ancak son otuz yılda yapılan çalışmalarla, İtalya’da da bu bakış açısının değişmesi mümkün olmuştur (Mulliri, 2010: 1088). 1976 yılında herhangi bir kanun değişikliği olmaksızın İtalyan Yüksek Mahkemesi cinsel şiddet suçunun eşe karşı işlenemeyeceği şeklindeki eski içtihadını değiştirmiştir (Cadoppi, 2002: 84). Günümüzde Yüksek Mahkeme evliliğin eşlere “rıza gösterilmeyen bir cinsel ilişkiyi dayatma hakkı vermediği” yönündeki görüşünü korumaktadır (Costanzo, 2008: 36-39).

Fransa’da ise geçmişte, eşler arasındaki cinsel ilişkilerin rızaya dayandığına dair aksi ispat edilemez bir karine vardı (Daury Fauveau, 2010: 231). 1980 yılındaki kanun değişikliğinden itibaren, öğretildeki yazarlar bu konudaki fikirlerini değiştirmeye ve tecavüz suçunun eşler arasında da işlenebileceğini kabul etmeye başladılar (Rassat, 2006: 564). 1992’de ise Fransız Yüksek Mahkemesi sözü edilen karinenin, ancak aksi ispat edilmediği sürece geçerli

olduğuna karar vermiştir (Daury Fauveau, 2010: 231; Pradel-Danti Juan, 2010: 451). 2006 yılında ise Fransız Ceza Kanunu'nun 222-22. maddesi, "evlilik ilişkisi de dâhil olmak üzere mağdurla fail arasındaki ilişki her ne olursa olsun, tecavüz veya tecavüz dışındaki cinsel saldırılar suçlarının gerçekleşebileceği" şeklinde değiştirilmiştir.

Almanya'da yapılan 1973 tarihli ceza kanunu reformunda evlilik içi cinsel saldırının suç olduğu yönünde bir düzenleme yapılmaması eleştirilmiş ve bu fiilin cezalandırılması gerektiği yönünde toplumda ciddi bir baskı oluşmaya başlamıştır (Koç, 2009: 252). Ceza Kanunu'nda 1997 yılında yapılan değişiklikle, eşler arasındaki rızaya dayalı olmayan cinsel ilişkinin suç olduğu açıkça düzenlenerek, aksi yöndeki fikirlerin ortadan kalkması sağlanmıştır (Bottke, 1999-2000 : 295). Belçika Yüksek Mahkemesi de 70'li yıllarda eşin karısıyla zorla cinsel ilişkiye girmesinin "müessir fiil" değil, cebir ve şiddet kullanarak tecavüz olduğuna hükmetmiştir (Gözübüyük, 1981 : 145, 146).

Bu konu 1992 yılında Birleşik Krallık'ta, Lordlar Kamarası'nın bir kararına konu olmuş, ardından dava AİHM'nin önüne kadar gitmiştir. Dava konusu olayda sanık, Lordlar Kamarası'nın, Common Law'daki "evlilik içi tecavüz bağışıklığı (martial rape immunity)"³¹ konusundaki içtihadını değiştirmesi ve "karısına tecavüz eden kocanın söz konusu şahsî cezasızlık sebebinden yararlanmasının artık mümkün olmadığını" belirtmesi sonucunda, karısına tecavüz etmekten mahkûm olmuştur³². Bunun üzerine sanık, hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün AİHS'nin suça ve cezada kanunilik ilkesini düzenleyen 7. maddesini ihlal ettiği" gerekçesiyle AİHM'ye başvurmuştur. 1995 tarihli kararında³³ AİHM, olayda ihlal bulunmadığına hükmetmiştir. Aslında İngiliz Mahkemeleri, Lordlar Kamarası'nın 1992 yılındaki kararından önceki yıllarda da, söz konusu şahsî cezasızlık nedenine bazı önemli kısıtlamalar getiren kararlar veriyorlardı (Palazzo-Papa, 2005: 197). Lordlar Kamarası'nın kararıyla ise, evlilik içi tecavüz bağışıklığı olarak adlandırılabilir kocaya tanınan şahsî cezasızlık nedeni, Birleşik Krallık bakımından tamamen tarih olmuştur.

Azerbaycan'da da evlilik içinde tecavüzün mümkün olup olmadığı çok uzun süre tartışmalı kalmıştır. 22.06.2010 tarihinde bu ülkede yapılan "Eviçi Şiddet Kanunu'nun 1.0.6 maddesinde "eviçi cinsel şiddetin" "bir partnerin diğer partner üzerinde rızası olmaksızın zorla cinsel ilişkide bulunması" şeklinde tanımlanması, artık evlilik içi tecavüzün cezalandırılmasının mümkün hale geldiği şeklinde yorumlanmaktadır (Jabrayilova, 2012: 89). Günümüzde Türkiye'deki anlayış da yavaş da olsa değişmektedir. Evlenmek elbette eşlere birbirleriyle cinsel ilişkide bulunmayı isteme hakkını vermektedir (Öztan, 2004: 154; Zevkliler-Acarbey-Gökyayla, 1999: 780, 781)³⁴. Buna dayanarak öğretide eşlerin birbirleriyle cinsel ilişkide bulunmayı talep etme ve hakkın kötüye kullanılması boyutuna varmamak kaydıyla bilfiil cinsel ilişkide bulunmak haklarının olduğu, eğer bu hak kötüye kullanılmışsa ortaya çıkacak suçun cinsel saldırı değil başka bir suç olması gerektiği ileri sürülmekte ve düzenlemenin kadın erkek eşitliğine, ayrımcılık yasasına aykırı olduğu iddia edilmektedir³⁵. Bu noktada kanunun gerekçesinde yer alan eşlerin cinsel arzuları tatmin yükümlülüğü ve bunun hukuki sınırlarına ilişkin, kabul edilmesi mümkün

olmayan³⁶ ifadeler³⁷ de dikkat çekmek uygun olacaktır. Kanımızca cinsel ilişkiyi talep etme hakkı başka, cinsel ilişkiye girme hakkı başka bir şeydir. Evlilik eşleri biri diğerinin egemenlik alanı altındaki bir nesne durumuna düşürmez ve cinsel özgürlüğün diğer eşe terk edilmesi sonucunu doğurmaz (Tezcan-Erdem-Önok, 2014: 326; Artuk-Yenidünya, 1999: 62-65; Ünver, 2001: 306). Evlilikten kaynaklanan sadakat yükümlülüğü eşlere, cinsel özgürlükleri üzerinde bir öz disiplin sağlamakta (De Cupis, 1960: 432, 433) ve onlara başka kişilerle cinsel davranışlarda bulunmama yükümlülüğü getirmektedir. Fakat bu yükümlülük eş ile cinsel ilişkiye girme yükümlülüğünü bünyesinde barındırmamaktadır. Bu nedenle eşlerin hatta aralarında evlilik bağı olmasa dahi belli bir cinsel yakınlığı olanların birbirinden cinsel ilişkiye girmeyi talep etmeleri olağan olmasına karşın, hiç kimse için bir diğeriyle rızası olmaksızın cinsel ilişkiye girmek hak değildir³⁸. Evliliğin eşlere karşılıklı cinsel ilişki veya cinsel arzuları tatmin yükümlülüğü getirmesi de söz konusu değildir (Mulliri, 2010: 1089), evliliğin amaçlarından birinin ailenin meydana gelmesi olduğu bahanesiyle evliliğin kadına cinsel ilişkiye rıza gösterme yükümlülüğü yüklediği anlayışı artık terk edilmiştir³⁹. Aksinin kabulü cinsel ilişkinin eş tarafından kabul edilmemesi halinde, onunla bu ilişkinin zorla kurulmasına meşruiyet tanımak demek olur ki, bu yaklaşım çağdaş bir toplumun cinsel özgürlük anlayışıyla bağdaşmaz.

Sayılan nedenlerle eşler arasında rızaya dayalı olmayan cinsel ilişkinin, cinsel saldırı suçu olarak kabul edilmesini olumlu karşılamaktayız⁴⁰. Her ne kadar öğretide “düzenlemenin pratik değerden yoksun olduğu hem hiçbir eşin bu kadar ağır bir hapis cezası karşısında kocasını şikâyet etmeyeceği” (Hafızoğulları-Özen, 2013: 163) ve “bu şekilde açık bir hükmün evlilik birliğini sarsabileceğine ve ihanetlerin çoğalabileceğine” (Şen, 2006: 393) ilişkin görüşler ileri sürülmekteyse de, hüküm yalnızca sembolik olarak bu tür davranışların toplum tarafında onaylanmadığının ifade etme amacına hizmet etse dahi yararlı olacağı düşüncesindeyiz⁴¹. Kaldı ki hüküm uygulanmaktadır⁴² ve potansiyel suçlular açısından caydırıcı olabilir⁴³. Bu noktada kriminolojik araştırmaların, zorla cinsel ilişkinin bir kısmının eşler arasında cereyan ettiğini ve bunlardan çok azının ortaya çıktığını gösterdiğini belirtmek de yerinde olacaktır (Dönmezer, 2003: 16)⁴⁴. Bu durumun bir diğer nedeni ise, hem toplumun hem de kolluk kuvvetlerinin ev içi şiddete ilişkin suçları, şiddet içeren diğer suçlardan daha masum görmesidir (Bottke, 2000: 312). Bu tür bir yaklaşımın kabulü, elbette mümkün değildir.

Türkiye’nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi’nin 2/g maddesi uyarınca taraf devletler kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal cezai hükümleri yürürlükten kaldırmayı taahhüt etmektedir. Herhalde bu taahhüt, var olan hükümler eşitlik esasına göre uygulanabildiği takdirde, onları yürürlükten kaldırmak yerine, bu şekilde uygulama taahhüdünü de bünyesinde barındırmaktadır. Eşler arasındaki cinsel ilişkinin, cinsel saldırı suçu kapsamında değerlendirilebilmesi için normal veya anal yoldan olması önem taşımamaktadır (Üzülmez, 2009 : 256; Tezcan-Erdem-Önok, 2014: 326). Suçun

eşler arasında işlenebileceği yönündeki görüşümüz, 102/1. madde bakımından da geçerlidir. Zaten şikâyeteye bağlı olan suçun bu şekli bakımından herhangi bir ayrıma gidilmemiş ve bu fiilin eşler bakımından suç teşkil etmediği ifade edilmemiştir. İkinci fıkrada ise suçun şikâyeteye bağlı olması istisna olduğu için bunun ayrıca belirtilmesi zorunlu görülmüştür. İkinci fıkrada kural olarak ilişkin özel bir belirleme yapılmamasının, bu fiilin eşler bakımından suç teşkil etmediği şeklinde yorumlanamayacağı düşüncesindeyiz⁴⁵. Fakat Yargıtay, eşe Kanımızca 102. maddenin ilk iki fıkrasında yer alan davranışlar, eşler arasında gerçekleştiği takdirde şikâyeteye bağlıdır⁴⁷.

Hükümde eş ile kast edilen, medeni nikâh bağıyla birbirine bağlı olan kimselerdir⁴⁸. Dolayısıyla herhangi bir nedenle resmi evlilik bağı olmaksızın birbirleriyle yaşayan kişiler bakımından 102/2. maddede yer alan suç re'sen soruşturulacak ve kovuşturulacaktır. Bu noktada 2006 yılında değişen Fransız Ceza Kanunu'nun 222-22. maddesinin 11. cümlesinde, tecavüz suçunun "birlikte yaşayan, yaşamını evlilik bağı olmaksızın birlikte sürdüren (concubin) veya mağdura sadakat sözleşmesiyle (pacte civil de solidarité) bağlı olan kişi tarafından işlenmesinin" bir ağırlaştırıcı neden olarak düzenlendiğini belirtmek istiyoruz. Oysa suçun eşler arasında işlenmesi ne bu kanunda ne de diğer ceza kanunlarında ağırlaştırıcı neden olarak yer almaktadır. Fransız Kanun koyucusunun bu noktada, Fransa'da gittikçe arttığı ifade edilen evlenmeden birlikte yaşama olgusunu dikkate alarak, mağduru daha etkin bir şekilde koruma amacı güttüğü kanaatindeyiz.

Direnme Yükümlüğü: Reddedilmiş Ama Vazgeçilememiş Bir Miras

Bugün meşru görülen, rızaya dayalı pek çok cinsel davranış, geçmişte cezalandırılan cinsel davranışlar arasındaydı. Örneğin meşru yoldan üreme amacına hizmet etmeyen her türlü cinsel ilişki gayri meşru (gayri tabii) (Fromm, 2004 : 11) olarak görülüyor ve bekâr bir kadınla gerçekleştirildiğinde basit tecavüz, evli bir kadınla gerçekleştirildiğinde ise zina adını alıyordu. Basit tecavüz suçunun nitelikli hali ise kadının baştan çıkartılması suretiyle onunla cinsel ilişkiye girilmesiydi ve bu suç ancak evlenme vaadi yoluyla işlenebilmekteydi. Basit ve nitelikli tecavüz ve zinadan⁴⁹ sonra gelen bir diğer suç tipi ise cebren işlenen tecavüz suçuydu (stupro violento). Bu suç bakımından cebir ve tehdit arandığından, bu suç basit tecavüz suçunun ağırlaştırılmış bir diğer şeklini teşkil etmekteydi (Padovani, 2002: 8).

Yakın bir zamana kadar cinsel suçlarla korunan hukuki menfaatin "genel adap" gibi bir üst menfaat olduğu kabul edildiğinden, özellikle cebre karşı, kadının bu değerleri korumak üzere aktif olarak direnmesi, kendisine düşen bir yükümlülük olarak görülmekte ve cebren bu direnci aşacak düzeyde (vis haud ingrata puellis) olması aranmaktaydı. Bu mantıktan hareketle basit tecavüz ve zinanın aksine, nitelikli (evlenme vaadiyle işlenen) ve cebren işlenen tecavüz suçunda kadın erkeğin aksine cezalandırılmıyordu. Zira bu durumda kadının

içerisinde bulunduğu zayıf durum nedeniyle, kendi üzerinde hak sahibi olan eşi ve ailenin sahip olduğu değerleri koruyarak direnmesinin imkânsız olduğu kabul ediliyordu. Öte yandan kadının içinde bulunduğu zayıf durumun direnme yükümlülüğünü kaldırması için mutlaka gerçek olması, dolayısıyla cebrin belirli bir düzeyi aşması aranmaktaydı. Basit tecavüz suçunun ceza hukukundan çıkartılmasından uzunca bir süre sonra, nitelikli şekli (evlenme vaadiyle cinsel ilişkiye girme) ve zina da aynı kaderi paylaştı. Böylelikle tecavüz suçunun tek şekli cebren işlenen tecavüz suçu haline geldi. Fakat bu durum ciddi bir çelişkiye yol açmış, eskiden kadının direnme yükümlülüğünün aşılıp aşılmadığını belirlemek için kullanılan ölçüt olan fiziki (cebir) veya psişik (tehdit) zorlamanın var olmadığı hallerde, fiilin artık suç sayılmaması söz konusu olmuştur. Böylece cebir ve tehdit içine saklanan zımni direnme yükümlülüğü, kadının hala kamu ahlâkı gibi üstün bir menfaat için korunduğu şeklindeki eski düşünceyi yansıtıyor ve çoğunlukla ispat yükünün mağdura yüklenmesi anlamına geliyordu. Zaman içinde yargı organları hükmü çağın gereklerine uygun şekilde yorumlamaya çalışsalar da⁵⁰ bu suç tipi, ihdas edilirken üzerine kurulduğu düşünceyi yansıtmayı sürdürmektedir. Bu düşünce “yalnızca hayır denilmesi halinde bu suçun oluştuğunun kabul edilemeyeceği, mutlaka cebren gerçekleşen bir cinsel davranışın varlığının gerektiği” şeklindedir (Padovani, 2002: 8, 9). Çok uzun süre yargı organlarına ve öğretiyeye hakim olan bu anlayışın (Yalçın Sancar, 2013: 201), bugün dahi tam olarak silindiğini ve eşitlikçi bir bakış açısının hakim olduğunu söylemek de, pek mümkün görünmemektedir.

Cinsel Suçlarda Rızanın Yeri

Görüldüğü üzere cinsel suçların cebir, tehdit ve hile üzerine kurulu yapısı, cinsel aktiviteyi bireysel bir özgürlüğün ifadesi olarak değil, meşru yoldan üreme amacının bir parçası olarak gören bir anlayışın tarihsel mirasıdır. Geçmişte, yazarlar, mağdurun direndiğinin kabul edilmesi için gerçekleşmesi oldukça zor şartların varlığını gerekli saymışlardır. Cinsel suçların zaman içerisinde kişinin özgürlüğüne yönelik suçlar olarak görülmeye başlanması sonucunda, direnme yükümlülüğüne ilişkin anlayış terk edilmiş ve bazı kanun koyucular (İspanya ve İngiltere gibi) suç hipotezini mağdurun rızasızlığı (dissenso) veya daha iyi bir ifadeyle rızasının yokluğu (it. mancanza del consenso) üzerine kurmuştur. Zira bu suç artık özgürlüğe karşı bir suçtur ve bir özgürlüğün ihlal edildiğinin kabul edilmesi için mağdurun rızası olmamasına karşın, bazı davranışlara maruz kalmasının yeterli kabul edilmesi gerekir. Cinsel özgürlüğün tam olarak korunabilmesi ancak suç tipinin rızasızlık üzerine kurulması halinde mümkündür⁵¹.

Buna karşın Avrupa'nın İtalya, Fransa ve Almanya gibi önemli hukuk sistemlerine bakıldığında, cinsel saldırı suçunun işlendiğinin kabulü için mutlaka iradeyi etkileyen nedenlerin (cebir, hile, tehdit) arandığı görülmektedir. Bu durum, bizzat cinsel ilişkinin suç sayıldığı ve direnmenin zorunlu olduğu dönemin garip bir mirası olarak karşımızda durmaktadır. Bu

nedenle kanun değişikliği ile yapılmayanları, yargı organları yapmak gerçekleştirilmesi de dâhil olmak üzere, suçun sürpriz olarak işlendiğinden söz edilmesi mümkün olan tüm olasılıklar kanunda yer aldığından, bu hallerin yokluğunda mağdurun rızasının var olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu düzenlemenin aslında davranışa rızası olmayan mağduru esas aldığı söylemek yanlış olmayacaktır. Fransız Yüksek Mahkemesi de, cinsel saldırı suçlarının (tecavüz ve diğer cinsel saldırılar), mağdurun cinsel davranışa hiçbir şekilde rızası olmadığı hallerde gerçekleştiğine hükmetmiştir (Pradel-Danti Juan, 2010: 445, 447).

TCK'nın 102/1 ve 2. maddelerinde ise, iradeyi sakatlayan hangi durumlarda cinsel saldırı suçunun oluşacağına ilişkin bir düzenleme yapılmamış ve bu şekilde bireyin cinsel özgürlüğü üzerinde geniş bir koruma alanı oluşturulmaya çalışılmıştır. Böylelikle suçun mağdurun rızasının yokluğu üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür. Önemli olan failin cinsel davranışının mağdurun rızasına aykırı olarak gerçekleşmesidir, zira iradeyi ortadan kaldıran nedenler veya direnme olsun ya da olmasın, yalnızca bu davranışla cinsel özgürlük ihlal edilmiş olmaktadır (Mantovani, 2011: 359). Buna ek olarak iradeyi etkileyen nedenlerin var olduğu hallerde dahi bunların mutlak şekilde mağdurun irade özgürlüğünü ortadan kaldırması da zorunlu değildir (Şen, 2006: 376, 377, 393).

Tamir Edici Evlilik

Mülga TCK'nın 434. maddesi uyarınca ırza geçme ve tasaddi suçlarında, failin mağdurla evlenmesi sonucunda ceza ertelenmekte ve dava zamanaşımı süresi boyunca erkeğin kusurundan kaynaklanan bir nedenle boşanmanın gerçekleşmemesi halinde bir şahsî cezasızlık sebebi söz konusu olmaktadır. Söz konusu hükmün kaynağı mehzaz kanunun (1889 tarihli İt.CK) 352. maddesiydi⁵². 1930 yılında yürürlüğe giren İtalyan Ceza Kanunu'nun 544. maddesinde de yer alan benzer hüküm, 05.08.1981 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır⁵³. Her ne kadar yürürlükteki TCK' da böyle bir hüküm yer almıyorsa da, zaman zaman söz konusu hükmün çeşitli tartışmalarda gündeme gelmesi ve zaman zaman yeniden kanuna alınmasının yararlı olabileceğine dair görüşler ileri sürülmesi, konuyu gündemde tutmaktadır.

Öğretide cinsel saldırının temel şeklinin eşler arasında işlenemeyeceği görüşünü savunan yazarlar, nitelikli cinsel saldırıyı ise ancak şikâyet koşuluyla cezalandıran bir anlayışın, mağdurla fail arasında evlenme gerçekleşmesine rağmen failin cezalandırmasının anlaşılmaz olduğunu ileri sürülmektedirler (Tezcan-Erdem-Önok, 2014: 360, 361). Karşıt görüş ise haklı olarak ırza geçme suçlarında mağdurun faille evlenmesi halinde kamu davasının veya cezanın ertelenmesine ilişkin hükmün; çağdaş dünyadaki düzenlemelere uymadığı, yalnızca toplumun "ırzına geçilen kızın artık evlenemeyeceği" yönündeki ön yargısının böyle bir düzenlemenin gerekçesi olmaması gerektiği ve Türk toplumunun çoğu zaman sınırlı bazı bölgelerde geçerli olan "töre, gelenek ve anlayışların" haddinden fazla genişletilerek toplumun geniş kesimlerinde kabul

görüymüş gibi kamuoyuna sunulmasının yerinde olmadığı yönündedir (Aydın, 2004b : 107). Ayrıca söz konusu hüküm öğretide, kadının erkeğe itaatini hukuk yoluyla sağlamaya yönelik ve kadını bağımsız bir kişi olarak değil, erkeğin malı olarak gören bir anlayışın ürünü olduğu gerekçesiyle de eleştirilmiştir (Uygur-Yalçın Sancar, 2005: 35). Bu bağlamda hüküm, kadın üzerindeki erkek egemenliğinin hukuk, gelenekler ve ahlâk tarafından desteklendiğinin bir ispatı olarak gösterilmiştir (Uygur-Yalçın Sancar, 2005: 35 ; Yalçın Sancar, 2013: 135). Burada, evlenme bir erteleme ve şahsî cezasızlık nedeni sayılıyorsa neler getirebileceği üzerinde kısaca durmak istiyoruz: Mülga Kanun döneminde ırza geçme veya tasaddi suçun mağduru olan kadınla, fail evlendiği takdirde faile ceza verilmemesinin gerekçesini, toplumun mağdur kadına bakışında aramak gerekir. Söz konusu saldırı sonucunda mağdur olan kadın, içinde yaşadığı psikolojik travmanın yanında toplumun kendisini "kullanılmış ve kirletilmiş"⁵⁴ hissettirmesi" karşısında bir kez daha mağdur olmaktaydı. Hatta bazı vakılarda, tecavüze uğrayan kadının kendi akrabaları tarafından öldürülmesinin altında da, toplumun bu sıg bakışını aramak gerektiği düşüncesindeyiz⁵⁵. Bunun yanı sıra, eski kanun döneminde ırzına geçilen kadının ailesi ve toplum tarafından dışlandığı, ayıplı bir kimse sayıldığı ve sonunda fuhuş tacirlerinin eline düştüğü ayrıca hükmün çocuk yaşta evlendirilen çocuklar bakımından da faydalı olduğu ifade edilmiştir (Dönmezer, 2003: 26, 27). Mülga kanun bu toplumsal gerçekler karşısında, yapıldığı dönemin şartları içerisinde, kadını ırzına geçen veya tasaddi fiilini gerçekleştiren adamla evlendirerek, onu toplumdan dışlanmaktan korumayı (Dönmezer, 2003: 26) ve evlenmesini kolaylaştırmayı (Önder, 1994: 480) amaçlamıştır. Nitekim mülga TCK' da yer alan hükmün mehzazını barındıran 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'na ilişkin olarak hazırlanan 1887 tarihli Bakanlık Raporu'nda "evlenmenin ırza geçmeyle onurunu (namusunu) kaybetmiş olan kadına, erkek tarafından verilebilecek en büyük karşılık (tamirat)" olacağı ifade edilmekte ve bu evlilik öğretide "tamir edici (onarıcı) evlilik (matrimonio riparatore)" olarak adlandırılmaktadır (Lemme, 1974 : 562; Grosso, 2002: 26, 27).

Fakat günümüzde erkeğin cinsel arzularını tatmin etmek için ırza tecavüz ettiği, evlenmek için kaçırıldığı ve evlenirse hiçbir sorunun kalmayacağı anlayışı çağdışı kalmıştır ve artık terk edilmelidir (Aydın, 2004a: 162). Çağdaş bir toplumun ceza kanunu, kadının ve onun çevresindeki, kendisini kadın üzerinde hak sahibi olarak gören belirsiz sayıda kişinin namusunun tecavüzle kirlendiğini kabul ederek⁵⁶ "kadın kimle evlenirse evlensin, yeter ki namusumuz kurtulsun anlayışına"⁵⁷ yol göstericilik yapamaz. Buna ek olarak hükmün uygulanmasında ırza geçme veya tasaddi mağduru olan kadınların, kamuoyunda sıkça kullanılan ifade şekliyle "tecavüzcüsüyle evlenmesi", aile ve töre baskısıyla "ailesinin ve kendisinin namusunu kurtarması" için (Aydın, 2004b : 106; Malkoç, 2004: 150; Yalçın Sancar, 2002: 16)⁵⁸ baskı gördüğü de bilinmektedir. Bu evliliklerin, bazı mağdurlar bakımından tiksindirici olabileceği de öğretide ifade edilmiştir (Grosso, 2002: 29).

Cinselliğe bakışın değişmesi ve cinsel özgürlüğe doğru gidişle birlikte, mülga kanunda yer alan hüküm, kadın onurunu aşağılayan bir hüküm haline gelmişti. Bu nedenle kanımızca evlenmeye ilişkin cezayı erteleyen nedenin 5237 sayılı TCK' ya alınmaması yerinde olmuştur⁵⁹. 765 sayılı Kanun'un yapıldığı tutuma ilişkin bazı olumlu gelişmeler varsa da, söz konusu tutumun tamamen ortadan kalktığı söylenemez. Bu hükmün varlığı bir yandan ırza geçme ve tasaddi suçlarının genel önleme etkisini önemli ölçüde zayıflatıyordu. İrzina fail, normal şartlarda kendisiyle evlenmeyeceğini bildiği kadını ırza geçme veya tasaddi suçu için kendisine hedef seçmekte ve onunla bir şekilde evlenme imkânı bulmaktaydı. Öte yandan yine söz konusu hüküm yukarıda sözü geçen toplumun çağdışı tutumunun meşrulaştırılmasına bir dayanak teşkil ediyordu. Eğer kadının kirletildiği yönündeki yaklaşımın çağdışı olduğu düşünülüyorsa, yapılması gereken ilk şey evlenmeye ilişkin şahsî cezasızlık nedenini kanundan çıkartmaktır. Bu elbette yalnızca TCK'yı değiştirmekle olacak iş değildir fakat yine de ceza hukukunun toplumu geliştirme fonksiyonunu da küçümsemek gerekir. Bu yüzden 5237 sayılı TCK' da evlenmenin bir şahsî cezasızlık nedeni olarak kabul edilmemesi yerindedir. Eğer cinsel saldırı suçu eski kanun dönemindeki gibi genel adap ve aile düzenine karşı bir suç olarak düzenlenseydi, evlenmenin zedelenen hukuki menfaati tamir ettiği ileri sürülebilirdi. Ancak günümüzde suçun kişilere karşı suçlar altında düzenlendiği ve kişinin cinsel özgürlüğünün evlenme ile tamir edilemeyeceği açıktır (Aydın, 2004a: 107). Son olarak ifade etmek gerekir ki evlenme yaşının altındaki çocukların, hukuka aykırı sözde evliliklerle bir araya getirilmesi sorununun çözümü de mülga 434. maddenin kanuna yeniden eklenmesinden⁶⁰ geçmemektedir.

Sonuç

Görüldüğü üzere kadının uzun süren eşitlik mücadelesi cinsel suçların adeta evrim geçirmesine yol açmıştır. Elbette varılan bu noktanın cinsel özgürlük konusunda, kadın erkek eşitliği bakımından mutlak bir eşitliği yansıttığı ve bu durumun genel bir kabul gördüğü söylenemez. Ancak yine de bugünün dünyasında belki de hiçbir şey, son 40 yılda toplumda kadının yeri⁶¹, kadın erkek ilişkileri ve dolayısıyla cinsel özgürlüğe bakış kadar hızlı ve köklü bir biçimde değişmediğini görmek gerekir⁶². Dolayısıyla, kat edilen mesafeye bakıldığında, toplumdaki cinsiyet asimetrileri hala devam ediyor (Jackson-Scott, 2012 : 55)⁶³ ve zaman zaman eşitlik konusunda geri adımlar atılıyor olsa da, mutlak eşitliğe doğru süren yolculuğun bir şekilde devam edeceğine inanıyoruz.

Notlar

- ¹ Bu makalenin planı özgün olmakla beraber içeriği esas olarak yazarın 2013 yılında yayımlanan Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe karşı suçlar isimli doktora tezinden türetilmiştir. Ancak çalışmada geçen zaman içerisinde edinilen yeni kaynaklar ve ulaşılan bazı bilgiler ışığında yapılan yeni değerlendirmeler de yer almaktadır. Makalenin sınırlı bir kısmı, daha önce popüler bilim yazısı formatında Güncel Hukuk Dergisi'nin Kasım 2014 sayısında yayımlanmıştır.
- ² "Antik Yunan'da kadının rızasının, balığın avlanmaya rızasından daha gerekli olmadığını" ifade etmektedir (Bologne, 2011: 30).
- ³ Eski tarihli yabancı ceza kanunlarında cinsel suçların düzenlendiği bölüm başlıkları ve bu başlıklara ilişkin sınıflandırmalar hakkında bkz. Yarsuvat, 1964: 120-122.
- ⁴ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi ve tartışma için bkz. Taner, 2013: 62-67.
- ⁵ Aynı yönde bkz. Soyaslan, 2010: 223 ve 224.
- ⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Dönmezer, 1964: 452 vd.
- ⁷ Örneğin İsveç yasa koyucusu hayvan seviciliği suç olmaktan çıkarmış, bu tür eylemlerin kanunda yer almasının suç ve suçlu üzerine dikkatleri çekeceği, bu durumun da toplum için yarardan çok zarar doğuracağı gerekçesinden hareket etmiştir. Bkz. Can, 2002: 394. Zoofili'nin Anadolu'da oldukça yaygın olduğu yönünde bkz. Poroy, 2005: 234-238. Fransa'da zoofili kavramı ve tarihsel gelişimi için bkz. Caballero, 2010: 357-361.
- ⁸ Kavramlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Manzini, 1964: 278-283. Eski tarihli yabancı ceza kanunlarında bu tür suçlara ilişkin olarak yapılan düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yarsuvat, 1964 : 155-160; Dönmezer, 1983 : 15-25; Artuk, 1994: 31-34.
- ⁹ Yazar, bu hususu 1889 ve 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunları bakımından ifade etmektedir.
- ¹⁰ Geleneksel eğilimin iki ayrı suç tipi olduğu yönünde bkz. Mantovani, 2011: 385; Maruotti, 2007: 683.
- ¹¹ Atti di libidine karşılığı olarak Majno Şerhi'nde şehvetperestine fiiller ifadesini kullanılmaktadır. (bkz. Majno, 1980: 143.). Biz şehvi davranışlar şeklinde çevirmeyi tercih etmekteyiz.
- ¹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Taner, 2013: 92 vd.
- ¹³ Mülga kanun döneminde bu davranışların Yargıtay tarafından ırza tasaddi suçu kapsamında değerlendirildiği yönünde bkz. Erem-Toroslu, 2003: 301 ve 302.
- ¹⁴ Ülkemizde de Yargıtay'ın mevcut uygulaması bu yöndedir. Örnek olarak bkz. Yar. 14. CD, E. 2012/11328, K. 2012/9412, T. 3.10.2012. (Kazancı Bilişim İhtihat Bilgi Bankası, SGT: 05.11.2015)
- ¹⁵ Bkz. Alman Ceza Kanunu'nun 178/2. paragrafi.
- ¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Taner, 2013: 136-142.
- ¹⁷ Yargıtay'ın mağdurun davranışın cinsel niteliği konusunda yanılabilceği, olaya konu olan davranışın sosyal olarak meşru olan bir davranış olabileceği ve davranışın cinsel nitelikte olduğunun açıkça belli olmadığı gerekçeleriyle verdiği bir bozma kararını burada aktarmak istiyoruz: "(...)olay günü mağdurenin abisiyle birlikte binanın bodrumunda bulunduğu sırada onunla karşılaşan sanığın, mağdurenin o gün şehir dışından dönmüş olmasından dolayı onunla tokalaşması ve onu öpmek üzere yaklaşması biçimindeki eylemini toplumda yerleşik olduğu üzere ve aralarındaki sosyal münasebete uygun olarak yanak yanağa öpüşme amacıyla yapmış olabileceği, mağdurenin, dudaklarını öpmeye çalıştığı yönündeki algılamasının yanlış değerlendirmeden kaynaklanabileceği, olay yerinde ayaküstü karşılaştığı mağdurenin, abisinin yakınlarında bulunduğu bilen sanığın, bu davranışını cinsel amaçla yaptığı hususunun şüphede kaldığı gözetilerek sanığın beraatine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkûmiyetine hükmedilmesi(...)" Yar. 14. CD, E. 2012/1887, K. 2012/4384 T. 13.04.2012. (yayımlanmamıştır)
- ¹⁸ Yazarlar aynı değerlendirmeleri benzer kanuni tipi içeren İtalyan Ceza Kanunu için yapmaktadırlar.

- ¹⁹ Yazar aynı değerlendirmeleri benzer kanuni tipi içeren İtalyan Ceza Kanunu için yapmaktadır.
- ²⁰ Konuya ilişkin ölçütler ve ayrıntılı bilgi için bkz. Taner, 2013: 109-114.
- ²¹ İtalyan Ceza Kanunu'nun 612-bis maddesi şu şekildedir: (1) Mağdur üzerinde tekrar eden davranışlar, tehdit veya taciz yoluyla mağdurda kalıcı ve ciddi bir huzursuzluk (endişe) veya korku durumu oluşmasına; mağdurun kendisinin, yakın bir akrabasının veya duygusal olarak bağlı olduğu bir kimsenin güvenliğinden endişe duymasına yol açanlar veya mağduru bu yollarla yaşam aydan dört yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (2) Fiil, hakkında ayrılma kararı verilmiş veya boşanmış olan eş ya da mağdurla önceden duygusal bir ilişkisi olan kişi tarafından işlendiği takdirde ceza artırılır. (3) Fiil bir küçüğe, hamile bir kadına veya (5 Şubat 1992 tarihli ve 104. numaralı Kanun'un 3. maddesinde belirtildiği düzeyde) engelli bir kimseye karşı veya silahlı ya da kendisini gizleyen bir kimse tarafından işlendiği takdirde ceza yarısına kadar artırılır. (4) Suç, mağdurun şikâyetine bağlıdır. Şikâyet süresi 6 aydır. Fakat suç bir küçüğe veya engelli bir kimseye karşı ya da re'sen kovuşturulan bir suçla bağlantılı olarak işlendiği takdirde, re'sen kovuşturulur.
- ²² ACK'nın 238. paragrafında yer alan stalking suçu, suçun Alman ceza hukukuna girişi ve hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ünver, 2009: 110-116.
- ²³ Konuya ilişkin olarak karşılaştırmalı hukuku da içeren ayrıntılı bir inceleme için bkz. Artuk-Yenidünya, 1999: 57vd. Irza geçme suçunun eşler arasında işlenebileceği yönünde bkz. Can, 2002: 520.
- ²⁴ Fransız hukuku bakımından aynı görüş için bkz. Veron, 2006: 65.
- ²⁵ Yazarlar aktardıkları bu görüşe katılmamaktadırlar.
- ²⁶ Batı Avrupa ülkelerinde eşler arasındaki rızaya dayalı olmayan ve cebir, şiddet ve tehdit ile gerçekleşen cinsel ilişkilerin irza geçme (cinsel saldırı) suçunu oluşturmaması uzun süre boyunca evlilikten doğan muafiyete dayandırılmıştır. Eski dönemlerde Common Law ülkelerinde ise, kadının kocasının mülkiyetinde yer aldığı düşüncesinden hareketle aynı sonuca varılmaktaydı. Çağdaş dönemlerde ise yakın zamana kadar bu konunun aile içi bir sorun olduğu düşüncesi savunulmaktaydı. Bkz. Dönmezer, 2003: 16 ve 17.
- ²⁷ Bu içtihadın yanlış olduğu yönünde bkz. Ünver, 2001: 321-323; Ünver, 2008: 297; -Artuk-Yenidünya, 1999: 65; Evik, 2004: 351.
- ²⁸ Yazar başka bir çalışmada ise bu yapılanın yargı kararlarına kanun değeri tanımak anlamına geldiğini ve Yargıtay uygulamasını değiştirmek için kanuna özel hükmüm koymanın doğru bir yöntem olmadığını ifade etmektedir. Bkz. Ünver, 2014: s. 31.
- ²⁹ Evlilik içinde cinsel ilişkiye girmenin tarihte tüm toplumlarda bir hak olarak tanımlandığı yönünde. Bkz. Can, 2002: 309.
- ³⁰ Geçmişle karşılaştırma yapmak açısından, 1989 yılında evlilik içinde cinsel saldırı suçu bakımından tüm Avrupa ülkelerindeki düzenlemeleri karşılaştırmalı olarak gösteren bir tablo için bkz. Godenzi, 1992: 144.
- ³¹ Bu davadan sonra hazırlanan "İngiliz Ceza Hukuku'nda Evlilik İçi Tecavüz" başlıklı Hukuk Komisyonu Raporu için bkz. <http://www.official-document.gov.uk/document/hc9192/hc01/0167/0167.pdf>. (SGT: 27.06.2012)
- ³² Ayrıntılı bilgi için bkz. Palazzo-Papa, 2005: 197.
- ³³ Karar tarihi 22.11.1995, başvuru no: 20166/92. Karar için bkz. <http://hudoc.echr.coe.int>. (SGT: 27.06.2012)
- ³⁴ Öğretide Medeni Kanun'un 185/2. maddesinde yer alan, "eşlerin evlilik birliğinin mutluluğunu elbirtliğiyle sağlama yükümlülüğü"ne dayanılarak "evliliğin ekonomik, maddi, manevi ve cinsel anlamda bir birlik" olduğu ifade edilmekte ve eşlerin birbirlerine bu alanlarda yardım etmekle yükümlü oldukları kabul edilmektedir.
- ³⁵ Hükme ilişkin eleştiriler için bkz. Hafızoğulları-Özen, 2013: 162 ve 163.
- ³⁶ Aynı görüşte bkz. Ünver, 2011: 241; Ünver, 2008: 298; Tezcan-Erdem-Önok, 2014: 326.

- ³⁷ Gerekçede şu ifadeler yer almaktadır: “Evlilik birliği, eşlere sadakat yükümlülüğünün yanı sıra, karşılıklı olarak birbirlerinin cinsel arzularını tatmin yükümlülüğü de yüklemektedir. Buna karşılık, evlilik birliği içinde bile, cinsel arzuların tatminine yönelik talepler açısından tıbbi ve hukukî sınırların olduğu muhakkaktır. Bu sınırların ihlâli suretiyle eş üzerinde gerçekleştirilen ve cinsel saldırı suçunun nitelikli hâlini oluşturan davranışlar, ceza yaptırımını gerekli kılmaktadır.”
- ³⁸ Karşıt görüş için bkz. Kanbur, 2013: 39. Yazar medeni kanun uyarınca evlilik sözleşmesinin böyle bir hak tanıdığını ileri sürmektedir.
- ³⁹ Aynı yönde bkz. Artuk-Yenidünya, 1999: 62; Evik, 2004: 350 ve 352. Evlilik içi tecavüzün suç haline getirilmesine geçmişte uzun süre boyunca bu nedenle karşı çıkıldığı yönünde bkz. Berktaş, 2012a: 54.
- ⁴⁰ Aynı yönde bkz. Centel (2012), <http://nurcentel.com/makaleler.php> ; Centel, 2012: 276.
- ⁴¹ Benzer görüş için bkz. Centel, 2012: 276.
- ⁴² Eşe karşı ruh sağlığını bozacak şekilde nitelikli cinsel saldırı suçunu konu olan bir Yargıtay kararı için bkz. 5. CD, T. 08.03.2010, E. 2010/219, K. 2010/1845 (Yargıtay Kararları Çerçevesinde Ceza Hukuku Sempozyum Kitabı (2011) içinde, İstanbul 2011, : 205 ve 206) İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi’nin aynı konuda verilmiş ve Yargıtay tarafından onanan bir başka kararını ise Yargıtay’daki esas ve karar numaralarını vermeksizin ÜNVER aktarmaktadır. Bkz. Ünver, 2011: 239 ve 240. Eşin şikâyetini temyiz aşamasında geri aldığı bir diğer örnek için bkz. Yar. 14. CD, E. 2011/6468, K. 2012/2457, T. 01.03.2012 (yayımlanmamıştır).
- ⁴³ Aynı görüş için bkz. Centel, 2012: 276.
- ⁴⁴ Aile içinde kadınlara ve çocuklara karşı işlenen suçların, büyük kısmının kara rakamlar arasında kaldığı yönünde bkz. Bottke, 2000: 306 ve 312.
- ⁴⁵ Fransa’da da tecavüz (TCK’nın 102/2. maddesinin karşılığı) suçunda olduğu gibi, “diğer cinsel saldırılar” (TCK’nın 102/1. maddesinin karşılığı) suçunun da eşe karşı işlenebileceği kabul edilmektedir. Bkz. Rassat, 2006: 574.
- ⁴⁶ “Eşe karşı işlenen cinsel suçlarda cinsel saldırının sadece nitelikli halinin TCK’nın 102/2. maddesinin ikinci cümlesinde şikâyet tabi suç olarak düzenlenmesi, cinsel saldırı suçunun basit şeklinin eşe karşı işlenmesinin ise suç olarak düzenlenmemesi karşısında, olay tarihinde mağdure ile resmi evli olan sanığın eşinin rızası halifına onu kendisine doğru çekerek sarılıp öpmesi şeklindeki eylemin TCK’nın 102/1. maddesindeki suçu oluşturmadığı gözetilmeden, sanığın mahkumiyetine karar verilmesi (...). ”Yar. 14. CD, E. 2012/4176, K. 2014/1689, T. 13.02.2014
- ⁴⁷ Aynı görüş için bkz. Özbek-Kanbur-Doğan-Bacaksız-Tepe, 2014 : 314 ve 338; Gündel, 2009: 15; Ertem, 2009: 39 ve 40. Aksi görüş için Keskin Kızıroğlu, 2008: 997; Koca-Üzülmüş, 2015 : 285 ; Malkoç, 2009: 13; Tezcan-Erdem-Önok, 2014: 326. Tezcan-Erdem-Önok, eserlerinin 7. baskısında 295. sayfada görüşlerine gerekçe olarak düzenlemenin yerinin, sistematik açıdan ilk fıkra bakımından eşlerin fail olamayacağı sonucunu doğurmasını göstermektedir. Yokuş Sevük ise eşin suçun basit halinden de sorumlu olacağının kanunda açıkça ifade edilmesi gerektiği düşüncesindedir. Bkz. Yokuş Sevük, 2005 : 260.
- ⁴⁸ Aynı görüş için Üzülmüş, 2009: 256; Tezcan-Erdem-Önok, 2014: 325.
- ⁴⁹ Evlilik dışı cinsel ilişkilerin cezalandırılması konusunda 80’li yıllara kadar yürütülen tartışmalar ve ileri sürülen görüşler hakkında bkz. Hafızioğulları, 1983: 1-10.
- ⁵⁰ Alman ve İtalyan Yüksek Mahkemelerinin izlediği tutum hakkında bkz. Taner, 2013: 122 ve 123.
- ⁵¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Padovani, 2002: 8 ve 9; Rassat, 2006: 555; Cadoppi, 2002: 33-34; Palumbieri, 2006, : 7, 13, 63 ve 69; Bertolino, 2001: 169 ve 170; Padovani, 2002: 22.
- ⁵² Hükmün gerekçesi (1887 tarihli) şu şekildedir: “Önce aralarında cürüm vuku bulan ve sonra en kutsal bağ ile birleşen iki şahsı, cezai takibattan dolayı birbirlerinden ayırmamak haklı ve adalete muvafıktır. Diğer taraftan cezai muafiyet bahşedilmek suretiyle namusu ihlal edilen bir kadına en büyük telafi sebebi olacak evlenmenin kolaylaştırılması gayet ihtiyatlı bir tedbirdir.” Hükmün Türkçe tercümesi ve gerekçe için bkz. Majno, 1980: 195 ve 196.
- ⁵³ Bu hüküm hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Lemme, 1974: 562-564.

- ⁵⁴ Tecavüze uğrayan kadının kirlendiği ve bu kirin ancak tecavüz eden adamla evlenmekle temizlenebileceği yönündeki düşünce tarihin çok eski dönemlerinden beri varlığını sürdürmektedir. Örneğin Assur Kanunları'nda "(...)Kızı kirlenmiş baba, onu kirleten adama karı babasına verecektir. Eğer karısı yoksa, bakir kızın fiyatı olan üç misli gümüşü kirleten, kızın babasına verecektir. Kız kirlenen ile evlenecek, onu istememezlik yapmayacaktır.(...)" hükmü yer almaktadır. Bkz. Konan, 2011: 151.
- ⁵⁵ Toplumda ve mahkeme kararlarında kadının tecavüze uğramasının erkek açısından onur kırıcı sayıldığı yönünde bkz. Yalçın Sancar, 2010: 108.
- ⁵⁶ Nitekim "kadının iffet ve namusunun yalnızca kadını değil, birçok kişiyi ilgilendirdiği" görüşü 1953 yılında zina konusunda tartışmalar yapılırken meclis kürsüsünden de savunulmuştur. Bkz. Özkorkut, 2009: 155. Bu ataerkil anlayışın oldukça yaygın olduğu ve altında yatan olası etkenler hakkında karşılaştırmalı bir analiz için bkz. Berktaş, 2012b : 101; Berktaş, 2012a: 53.
- ⁵⁷ Düzenlemenin böyle bir anlayışın sonucu olduğu ve günümüzde artık kabul edilemez olduğu yönünde bkz. Yalçın Sancar, 2010: 103.
- ⁵⁸ Benzer baskıların İtalya'nın kültür bakımından az gelişmiş bazı bölgelerinde de söz konusu olduğu yönde bkz. Grosso, 2002: 29.
- ⁵⁹ Aynı görüş için Keskin Kızıroğlu, 2008: 998; Uygur-Yalçın Sancar, 2005: 36; Aydın, 2004a: 152.
- ⁶⁰ Bazı hakim ve savcıların Yargıda Durum Analizi Adlı Toplantıda 765 sayılı TCK'da yer alan 434. maddenin yeniden kanuna alınmasına ilişkin talepler ileri sürdüğüne dair basında çıkan haberler üzerine HSYK tarafından 17.09.2011 tarihinde yapılan basın açıklamasının ilgili kısmı şu şekildedir:
- "Ülkemizin özellikle doğu ve güneydoğu bölgelerinde 15 yaşından küçük kızların yine çoğunlukla kendi yaşlarına yakın erkeklerle davullu zurnalı evlendirildikleri, bu gayrresmî evlilikten çocuk sahibi oldukları ve bunun savcılık tarafından öğrenilmesi üzerine de erkek ve ailesinin ağır ceza mahkemelerinde yargılanıp ceza aldığı, bu kez 15 yaşını doldurmadan evlenen kızın, çocuğuyla birlikte bakıma muhtaç kaldığı gerçeği karşısında, bu gibi durumlarda cezanın indirilmesi veya eski 434. madde benzeri bir düzenleme ile cezanın kaldırılması suretiyle bu konuda ortaya çıkan mağduriyetin engellenmesi önerilmiş, böylece sosyal bir yaranın tedavi edilmesi istenmiştir. Grup çalışmalarının hiçbirinde tecavüzcü ile evlenilmesinin veya 15 yaşından küçük mağduru tek başına rızasının cezasızlık sebebi sayılması gündeme gelmemiştir." Bkz. <http://www.hsyk.gov.tr/duyurular/2011/eylul/basin-aciklamasi-17-09-2011.html> (SGT: 04.10.2011)
- ⁶¹ Örneğin 50 yıl önce cinsiyet ayrımcılığı düşünülemez ve ifade edilemez iken, bugün büyük ölçüde hukuka aykırıdır. Bkz. Smith, 2006: 135. Ancak son 50 yıl içinde değişmesi mümkün olan, Birleşik Krallık'a ilişkin ilginç kadın erkek eşitsizliği örnekleri için bkz. Berktaş, 2012a: 44 ve 45.
- ⁶² Bu konudaki bilimsel araştırmalar hakkında bkz. Giddens, 2010: 14 ve 15.
- ⁶³ Yazarlar, 20. Yüzyıl'ın sonlarından itibaren Batı'da ortaya çıkan kapsamlı cinsel özgürlükler açısından bile, cinsel davranıştaki toplumsal cinsiyet asimetrisinin devam ettiği ve kadınlara yönelik cinsel şiddetin, büyük bir toplumsal sorun olmayı sürdürdüğünü ifade etmektedir.

Kaynakça

- Artuk M.E. & Yenidünya A.C. (1999). Evlilik İçinde Irza Geçme. İçinde, *İstanbul Üniversitesi Cumhuriyet'in 75. Yıl Armağanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi: 57-70.
- Artuk M.E. (1994). Cinsel Taciz ve Ceza Hukuku. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 49(3-4): 31-34.

- Aydın Ö.D. (2004a). Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar. *Hukuki Perspektifler Dergisi*, (2): 152-162.
- Aydın Ö.D. (2004b). Ceza Hukuku'nun Çağdaş İlkeleri ve Avrupa Birliği Kriterleri Açısından Türk Ceza Kanunu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 53: 63-140.
- Bassi T.L. (1998). *Parte Prima Contro la Violenza Sessuale. Violenza Sessuale 20 Anni per una Legge*. Roma.
- Berktaş F. (2012a). *Kadının İnsan Hakları: İnsan Hakları Hukukunda Yeni Bir Açılım*. Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları no 7. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Berktaş F. (2012b). *Tarihin Cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bertolino M. (2001). La Tutela Penale Della Persona Nell Disciplina Dei Reati Sessuali. İçinde *Annali Della Facoltà di Giurisprudenza di Genova La Tutela Penale Della Persona, a Cura di Laura Fioravanti*. Milano: 159-198.
- Bologne J.C. (2011). *Gönül Çelmenin Tarihi* (Çev. Erkan Ataçay). Ankara:Dost Kitabevi.
- Bottke W. (1999-2000). Sexuality and Crime: The Victims of Sexual Offenses. *Buffalo Criminal Law Review*, 293: 293-315.
- Caballero F. (2010). *Droit de Sexe*. Paris: LGDJ
- Cadoppi A. (2002). Commento articolo 3. İçinde, *Commentari Delle Norme Contro la Violenza Sessuale e Della Legge Contro la Pedofilia*. Milano: 27-143.
- Can C. (2002). *Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası ve Cinsel Suçlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Centel N. (1997). Cinsel Suç Mağduru Kadının Korunması. İçinde, *Prof. Dr. Kenan Tunçomağ'a Armağan*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı: 59-70.
- Centel N. (2005). Yeni Türk Ceza Yasası ve Kadın. İnternet adresi: <http://nurcentel.com/makaleler.php>. Erişim tarihi: 18.04.2012.
- Centel N. (2012). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Saldırı Suçu ve Cinsel Suçlar Değişiklik Tasarısı'nın Değerlendirilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99: 269-290.
- Costanzo A. (2008). *I Reati Contro la Libertà Sessuale*. Torino.
- Daury Fauveau M. (2010). *Droit Pénal Spécial*. Amiens: Cepisca Puf.
- De Cupis A. (1960). Il Diritto alla Libertà Sessuale. İçinde, *Studi Giuridici in Memoria di Filippo Vasalli*. Torino: 431-453.

- Dönmezer S. (2003). *Cinsel ve Cinselliğe İlişkin Suçlarda Yeni Trentler*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayını.
- Dönmezer S. (1983). *Ceza Hukuku Özel Kısım Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Cürümler* (5. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Dönmezer S. (1964). IX. Milletlerarası Ceza Hukuku Kongresi ve Cinsiyet Ahlâkına Karşı Suçlar. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 30: 451-465.
- Erem F. & Toroslu N. (2003). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Evik A.H. (2004). Ceza Hukukumuz ve Kadın. İçinde Editör, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul: Yayınevi: 349-364.
- Fiandaca G. & Musco E. (2006). *Diritto Penale Parte Speciale*, V II, T.I. Bologna.
- Fiandaca G.(1993). *Violenza Sessuale in Enciclopedia del Diritto*, V.VLVI, Milano.
- Fiandaca G.((2000). *Violenza Sessuale (Aggiornamento)*, *Enciclopedia del Diritto Aggiornamento*, Vol. IV. Milano.
- Fromm E. (2004). *Cinsellik ve Cinsel Sapmalar* (Çev. Antan A.). Ankara: Antan Yayınevi.
- Giddens A. (2010). *Mahremiyetin Dönüşümü* (Çev. Şahin İ.) (2. Basım). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Godenzi A. (1992). Cinsel Şiddet (Çev. Kurucan Coşar S. & Coşar Y.). İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Gözübüyük A.P. (1981). *Türk Ceza Kanunu Açıklaması*, C. IV, 4. Bası. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Grosso C.F. (2002). *Funzione Della Norme Penale E Comportamento Sessuale*. İçinde, Gulotta G. & Pezzati S. (Eds.), *Sessualità Diritto e Processo*. Milano: Giuffrè: 25-34.
- Hafızioğulları Z. (1983). *Zina Cürümleri*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Hafızioğulları Z. & Özen M. (2013). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar*. Ankara: US-A Yayıncılık.
- Jabrayilova S. (2012). The Distinctive Features of Sexual-Related Offences: Statutory Rape v. Martial Rape. *Ankara Law Rewiev*, 9(1): 81-107.

- Jackson S. & Scott S. (2012). *Cinseliği Kuramlaştırmak* (Çev. Serezli S.). İstanbul: NotaBene Yayınları.
- Kanbur M.N. (2013). Türk Ceza Hukukunda Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçu. *Ceza Hukuku Dergisi*, 21: 33-68.
- Keskin Kızıroğlu S. (2008). Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Kadına İlişkin Düzenlemeler ve Cinsel Suçlar. İçinde, *Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer Armağanı*. Ankara: TCHD: 995-1004.
- Koç Z. (2009). Alman Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı İşlenen Suçlar Alanında Son Gelişmeler. *Adalet Dergisi*, 35: 244-259.
- Konan B. (2011). Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 29: 149-172.
- lemme F. (1974). Lbertà Sessuale (Delitti Contro La). *Enciclopedia del Diritto*, 24. Milano: Giuffrè: 555-564.
- Majno L. (1980). *Majno Ceza Kanunu Şerhi, III*. Ankara: Yargıtay Yayınları.
- Malkoç İ. (2004). Cinsel Dokunulmazlığa İlişkin Suçlar Adlı Podyum Tartışması. İçinde, *Toplumsal Değişim Sürecine Türk Ceza Kanunu Reformu Panel Kitabı* (Birinci Kitap). Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayını: 148-150.
- Mantovani F. (2011). *Diritto Penale Parte Speciale i Delitti Contro La Persona*. Milano: CEDAM.
- Manzini V. (1964). *Trattato Di Diritto Penale Italiano, V 7*. Torino: UTET.
- Marini G. (1975). Violenza Carnale (Diritto Penale). *Novissimo Digesto Italiano*, 20: 953-962.
- Maruotti R.G. (2007). *Reati Contro La Persona*. Torino.
- Mulliri G. (2010). Codice Penale Rassegna Di Giurisprudenza e Di Dottrina. İçinde, Lattanzi G.& Lupo E. (Ed.), *Delitti Contro La Persona, V.XI, T.II*. Milano.
- Nuhoğlu A. (2004). Türk Ceza Kanununda ve 2002 Tasarısında Cinsel Suçlar. İçinde Bayraktar K. (Ed.), *Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı*. İstanbul: Seçkin Yayınları: 609-640.
- Önder A. (1994). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (4. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özbek V.Ö.; Kanbur N.; Doğan K.; Bacaksız P. & Tepe İ. (Der.) (2015). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları.

- Özkorkut N. (2009). *Türk Hukuk Tarihinde Zina Suçu*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Öztan B. (2004). *Aile Hukuku (5. Baskı)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Padovani T. (2002). Commento Articolo 1 e 2. İçinde, *Commentari Delle Norme Contro La Violenza Sessuale e Della Legge Contro La Pedofilia*. Milano: 3-25.
- Palazzo F. & Papa M. (2005). *Lezioni Di Diritto Penale Comparato (2. Ed.)*. Torino: Giappichelli.
- Palumbieri S.R. (2006). *Violenza Sessuale*. İçinde, Cadoppi A., Canestrari S., & Papa M. (Eds.), *Reati Contro La Libertà Sessuale e lo Sviluppo Psico-Fisico Dei Minori Trattato Da*. Milano: UTET Giuridica.
- Picotti L. (2001) . Profili Generali Di Diritto Penale Sostanziale. İçinde Cadoppi A.(Ed.), *La Violenza Sessuale A Cinque Anni Dalla Legge 66/96*, Padova:19-47.
- Poroy A. (2005) *Türkiye’de Cinsellik*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Pradel J. & Danti-Juan M. (2010). *Manuel De Droit Pénal Spécial (5 Ed.)*. Paris: Cujas.
- Rassat M.L. (2006). *Droit Pénal Spécial (5e Ed.)*. Paris: Dalloz.
- Russo L. (2006). *Atti Sessuali Con Minorenne*. İçinde Cadoppi A., Canestrari A. & Papa M. (Ed.), *Reati Contro La Libertà sessuale E Lo Sviluppo Psico-Fisico Dei Minori Trattato*. Milano: Atti Sessuali Con Minorenne: 121-162.
- Sacca' F. (2003). *La Società Sessuale: Il Controllo Sociale Della Sessualità Nelle Organizzazioni Umane*. Milano.
- Scully D. (1994). *Tecavüz Cinsel Şiddeti Anlamak: Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme* (Çev. Tekelli Ş. & Aytek L.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Smith P. (2006). *Feminist Activism, Structures of Resistance and Law*. İçinde, *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2006 Kitabı*, C. III. Ankara: Ankara Barosu Yayınları: 149-160.
- Soyaslan D. (2010). *Ceza Hukuku Özel Hükümler (8. Baskı)*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Şen E. (2006). *Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Taner F.G. (2013). *Türk Ceza Hukukunda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Tezcan D.; Erdem M.R. & Önok M. (2014). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

- Uygur G. & Yalçın Sancar T. (2005). Law, Women's Subordination and Changing Face of The Turkish Legal System in The Example of Article 434 of The Turkish Criminal Code. *Eastern European Community Law Journal*, 1(2): 30-36.
- Ünver Y. (2001). Özellikle Cinsel Suçlar Alanında Olmak Üzere, Kadınlarla İlgili Ceza Hukuku Normlarındaki Değişim ve Türkiye'deki Durum. İçinde, *Adalet Yüksek Okulu 20. Yıl Armağanı*. İstanbul: Beta Yayınevi: 293-350.
- Ünver Y. (2003). *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ünver Y. (2008). Cinsel Dokunulmazlığa ve Genel Ahlâka Karşı Suçlar. İçinde, *Türk Ceza Kanunu'nun 2 Yılı Teori ve Uygulamada Kaynaklanan Sorunlar*. İstanbul: TCHD Yayını 10: 294-342.
- Ünver Y. (2009). Ceza Hukuku Açısından Mobbing, Stalking ve Cinsel Taciz Eylemleri. *Ceza Hukuku Dergisi*, 11: 101-127.
- Ünver Y. (2011). Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlara İlişkin Bazı Kararlarının Değerlendirilmesi. İçinde Kollektif (Ed.), *Yargıtay Kararları Çerçevesinde Ceza Hukuku Sempozyum Kitabı*. İstanbul: Türk Ceza Hukuku Derneği: 217-243.
- Ünver Y. (2014). Türk Maddi Ceza Hukukunda Cinsel Suçların Eleştirisel Olarak İncelenmesi. İçinde Ünver Y. (Ed.), *II. Türkiye-Slovenya Uluslararası Hukuk Sempozyumu: Cinsel Suçlar ve Evlilik Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları: 23-58.
- Üzülmez İ. (2009). Yeni Türk Ceza Kanununda Cinsel Saldırı Suçu. İçinde Öztürk B.(Ed.), *Hukuk Devletinde Suç Yaratılmasının ve Suçun Aydınlatılmasının Sınırları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık: 251-262.
- Veron M. (2006). *Droit Pénal Spécial*, 11e Edition. Paris: Sirey.
- Yalçın Sancar T. (2002). Türk Ceza Kanunu Tasarısının (2000) Bazı Hükümleri Hakkında Düşünceler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 51(3): 1-25.
- Yalçın Sancar T. (2011). Sempozyum Konuşması. İçinde Taşpınar S. (Ed.), *Esin Konanç Sempozyumları Kitabı: 14 Mayıs 2010 : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İle İlgili Kararları ve İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi Sorunu ve Ceza Hukukunda Kadın : 20 Aralık 2010 : Çocuk İstismarı ve Çocuk Suçluluğu*, Ankara: Ankara Üniversitesi: 99-109.
- Yalçın Sancar T. (2013). *Türk Ceza Hukukunda Kadın*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yarsuvat D. (1977). Türk Ceza Kanununda Cinsel Özgürlüğe Karşı Suçlar. *İçinde Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK'nın 50 Yılı ve Geleceği Sempozyum Kitabı*. İstanbul: Nadir Kitap: 647-715.
- Yarsuvat D.(1964). Mukayeseli Hukukta Cinsi Suçlar ve Müeyyideleri. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1964: 115-169.
- Yokuş Sevük H. (2005). 5327 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Çocukların Cinsel İstismarı ve Reşit Olmayanla Cinsel İlişki Suçları. *Hukuk ve Adalet*, 5: 280-302.
- Zevklilier A. & Acarbey M.B. & Gökyayla K.E. (1999). *Medeni Hukuk*, 6. Baskı, Ankara: Turhan Yayınevi.

Kadın/Woman 2000, Journal for Women's Studies

**Aralık/December 2015
Cilt/Volume XVI Sayı/Issue 2**

Doğu Akdeniz Üniversitesi/Eastern Mediterranean University

© 2015 Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi

© 2015 Eastern Mediterranean University Press

**Printed in North Cyprus by the Eastern Mediterranean University Printing
House**

ISSN 1302-9916